

liberaret: Tuncque Infantulus toto populo spectante in coelum per unam horam raptus est, indeque reversus nuntiavit Episcopo, ac Imperatori, aliisque inibi existentibus, audisse Angelos ante Thronum Dei hoc Divinum canentes Trisagium: Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus & Immortalis, miserere nobis, sibi que mandatum fuisse, ut eam laudationem populo indicaret: Quae ubi Proculus intellexit, subjunxit Nicephorus loc. cit. "statim ad eam modum psallere jussit, & terminatus statim etiam constitit, omninoque quiescit." & ut scribit Felix III. Summus Pontifex Epist. 3. Quam laudationem ubi populi incoeperant, civitatem receperunt, Deoque per hujusmodi laudem propitio facto, ab imminente periculo ita sunt liberati, & exinde, ut prosequitur h. c. Nicephorus, "Imperator Theodosius, & Pulcheria tanto miraculo percussu constitutione Imperiali confestim, ut per Orbem omnem hymnis divinis vix concineretur, decreverunt, & ex eo tempore Ecclesia Christi eum acceptum, non quolibet tantum die usupet, sed etiam cubilibet carminis, & laudis Dei initio ante omnium pleno ore praemittit."

TUTELA, TUTOR, CURA, CURATOR.

SUMMARIUM.

- 1 Tutela, & tutores quid sint: divisio eorum: tutela quando firmatur, & cura incipiat: quid si per statutum municipale, seu Principis, sit minor aetas taxata: venia ejus impetrata, ad num. 12.
- 13 Quis curator sit: in quo iste, & tutor differant: an in prosecutione curatela possit compelli: quid in pupillo: tutor datus quando cesset, & utrum in eodem casu Testamentarius, ad num. 21.
- 22 Pro tutore dando iudici jurisdictione debet adesse: quis competens: etiam de curatore dando agitur: quae facultas parentibus, matribus, iudicibus, patronis in eis dandis insit, ad num. 39.
- 40 Pater quae comprehendat in tutela datio: si filius, an posthumus, & nepotes comprehendat, quae aetas tutore requiratur: si filius familia poterit tutor esse: quid in servo: Episcopi, Monachi & Clerici an possint, ad num. 56.
- 57 Creditores & debitorum quae poterunt: civis alieni civitatis, mutus, surdus, furiosus, prodigus, femina & an possint: tutela legitima cui competat, & qui sunt primo admittendi, ad num. 84.
- 85 Iudicis auctoritate inventarium conficere renentur: an praecedere debeat administrationem, si ejus fiat remissio quae observanda: quibus curatores dandi, ad num. 104.
- 105 Tutores, & curatores regulariter satisfaciunt: quae exceptiones: qualis diligentia in administratione est adhibenda: quae eisdem ob eandem rationem incumbunt: salarium an omnibus concedatur: circumstantiae quae observantia: sine auctoritate praedictorum pupilli & minores contrahere si possint, proponitur, ad num. 116.
- 117 Additiones inseruntur, ad num. 123.

Tutela est vis, ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter aetatem suam sponte se defendere nequit, Jure civili data ac permessa; Sic textus expressus in leg. Tutela 1. ff. de tutelis, & in §. Est autem Tutela 1. Inst. de tutelis.

Tutores autem sunt, qui eam vim, ac potestatem habent, exque reipsa nomen acceperunt; Itaque appellantur tutores, quasi tutores, atque defensores; sicuti aditum dicuntur, qui ades tutentur; Sic textus expressus in cit. l. Tutela §. 1. & in §. Tutores autem sunt 2. Institut. de tutelis.

Tutela dividitur potissimum in testamentariam, legitimam, & dativam; Sic Communis Doctorum. Tutela testamentaria est, quae constituitur a parentibus in testamento, vel in codicillis testamento confirmatis,

liberis suis impuberibus in sua potestate existentibus; §. Permissum est 3. Instit. de Tutela, l. Lege duodecim 1. ff. de testamentar. tutela, leg. Testamentum 3. ff. eod. Tutela legitima est, quae a lege inducitur in favorem pupillorum, non extantibus tutoribus testamentariis: Quando etenim non adsunt tutores ex testamento relicti, adsunt tamen consanguinei, tunc Jure statum est, ut qui proximior consanguineus est pupillo, ille sit illius tutor legitimus; leg. Legitima tutela 1. ff. de legitimis tutoribus, leg. Inestato 6. leg. Si plures 9. ff. eod. & concordat Instit. de legitima Agnatorum tutela, & §. Cum autem 7. Instit. de capitulis divisione. Tutela Dativa est actus legitimus, per quem non extantibus testamentariis, neque legitimis tutoribus, ad petitionem matris, vel aliorum proximiorum consanguineorum ejusdem pupilli datur eidem tutor a Jure, vel Magistratu; leg. Dativus 7. ff. Rom pupilli valeam fore, leg. Generaliter 52. Cod. de Episcop. & Clericis, leg. Nemo 5. Cod. de legitima tutela, leg. Sive Proconsul 1. cum similibus ff. de tutoribus, & curatoribus datis, leg. Matris 1. ff. Qui petant tutores, cum similibus.

Unde juxta dictam tutelae divisionem tutores alii sunt testamentarii, alii legitimi, & alii dativi, arg. citatis Juribus, cum similibus.

Tutela finitur, postquam impubes consecutus sit pubertatem, seu pupilli, & pupillae remanent sub tutela, donec impubes existat. Facili autem puberes a Tutela liberantur, textu expr. in Instit. Quibus modis tutela finitur in principio, ibi: Pupilli, pupillaeque, cum puberes esse coeperint, a tutela liberantur. Et concordat, leg. Nisi 4. in princip. ff. de tutela, & rationibus distrahend. leg. Si Curatores 1. Cod. quando tutores, & curatores esse desinant, cum similibus, Rota part. 4. recent. tom. 1. decis. 588. n. 6. p. 15. decis. 155. num. 1. decis. 377. num. 43.

Pubertas autem habetur in masculis anno 14. completo, & 12. in feminis, textu expresso in cit. Inst. Quibus modis tutela finitur in principio, ibi: Pubertatem in masculis post decimum quartum annum completum illico initium accipere disposuimus, antiquitatis normam in feminis bene positam in suo ordine relinquentes, ut post duodecim annos completos viripotentes esse credantur. Et concordant leg. A qua aetate 5. ff. Qui testamenta facere possunt, leg. Moribus 2. ff. de vulgari, & pupillari subdit. leg. Indecorum 3. Cod. Quando tutores, & curatores esse desinant. Rota p. 4. recent. tom. 1. decis. 588. n. 5. p. 155. num. 9.

Tutela finita, incipit cura, seu curatio, aut curatela, quae de Jure communis Caesare durat usque ad annos 25. completos, tam in masculis, quam in feminis, textu expresso in Instit. de curatoribus in principio, ibi: "Masculi quidem puberes, & feminae viripotentes usque ad vigesimum quintum annum completum curatores accipiunt, quia licet puberes sint, adhuc tamen ejus aetatis sunt, ut sua negotia tueri non possint." leg. Hoc Edictum 1. ff. de minoribus §. 2. & 3. ibi: "Apparet minoribus annis viginti quinque eam opem polliceri, nam post hoc tempus compleri virilem vigorem constat. Et ideo hodie in hanc usque aetatem adolescentes curatorum auxilio reguntur, nec ante rei suae administratio eis committi debet, quamvis bene rem suam gerentibus."

Dicitur autem notanter De Jure Communis Casareo, quia, si per municipale statutum, seu principis alicujus supremi sit taxata minor aetas, e. g. ad annum vigesimum in masculis, & ad annum decimum octavum in feminis, tunc eo elapso minor liberatur a cura, ut tradunt communiter Doctores. Sicuti etiam finitur cura ante dictum tempus, si minor veniam aetatis a Principe impetraverit, textu expr. in leg. Omnes adolescentes 2. Cod. de his, qui veniam aetatis impetraverint.

(Ad res suas gerendas veniam minoribus (vid. n. 15. infra) concedere, esse ex Regalibus, nullus ambigit: licet ulla dispositio, aperte hoc demonstrans, haud inveniretur, summo nititur fundamento, eo quod superior

riorem non recognoscens (inter alia vid. lit. D. pag. 79. & verb. Lex, in add. nov.) naturaliter inest; antiquas leges abrogare, novas condere, utraque declarare, interpretari, ac dispensare: Rex catholicus in suis ditionibus, tamquam nullum superiore in temporalibus recognoscens (Dei Vicarius juxta proemium, leg. 1. 5. 6. & 7. tit. 1. 3. tit. 2. 3. 4. 5. & 9. tit. 5. 1. tit. 10. 6. 13. 14. & 15. tit. 13. 26. tit. 14. ac denique leg. 1. tit. 15. p. 2. cognominatur) per legum promulgationem praesertim tit. 16. part. 6. & tit. 7. lib. 3. For. Reg. contentarum decernit, sub tutela, & cura minorum annorum XXV. esse detinendos, ut a personis designatis illi, bonaque sua regantur, & custodiantur, nusquam per se, anno aetatis suae vigesimo quinto adimpleto, id efficere possint; jam patet, a nullo alio praeterquam a Legislatore ejusmodi habilitationem seu veniam concedendam, utpote soli eidem derogatio sive legum dispensatio competit: nihilominus omnia sic decreta ad linguam observare tenentur subditi, violatio aliqua fuit animadversa, ideo per Auth. Acc. 1. cap. 44. tit. 6. lib. 3. Recop. Cast. Imperatum existit, Correctoribus, Proprietariis lingua hispanica Alcaldes Mayores &c. nullam esse potestatem, minoribus hanc habilitationem, scilicet ad res suas administrandas concedendi; sequenti aetate, cum parum observantiae retinerent praedictae decisiones, & permulta habilitationes (re ipsa idem sunt ac veniae) per eosdem judices concederentur, per Auth. Acc. 26. tit. 5. lib. 3. Recop. Cast., postquam de regalibus veniae concessionem esse declaratur, & nemini legum dispensationem competere, bonorum administrationem minoribus concedere, sub officii privatione inferioribus prohibuit advenitur, insuper praecipiendo, concessis uti imposterum non debere, & ad supremum Castellae Senatuum, cujus esse harum concessionum privativa facultas, esse recursum in eundem: Ad rem vid. Auth. Acc. 34. tit. 19. lib. 2. Recop. Cast. Neque officii legis 14. tit. 1. lib. 5. ejusdem Recop. declaratio, immo adauget assertum in quantum praescribit, absque necessitate veniae minoris, duo de viginti annis jam inceptos habentes, si in matrimonio se collocaverint, omnia bona sua per se administrare posse, resque familiares uxoris, si minor exiterit: vid. inf.)

Curator vero is est, qui praepositus est alicui, qui quae potestatem habet administrandi bona ejus, qui vel ob aetatem, vel ob mentis, corporisve vitium suis rebus suppressis non potest Ita in re Communis, per claros textus in §. Sed & mente captis 4. Instit. de curatoribus, leg. Illis, qui 12. ff. de tutoribus, & curatoribus datis ab eis &c. leg. Sed & alius 12. ff. de curatoribus furiosis, & aliis.

Tutores, & curatores differunt inter se. Primo quia tutores dantur principaliter personae, secundario rebus, ut patet per jura adducta supra num. 1. & 2. juxta leg. Quia personae 14. ff. de testamentaria tutela, & §. Certe autem, Instit. Qui testamento tu-

Non solum masculi, sed etiam feminae per vigintiquinque annorum adimplementum (1) ac per veniam aetatis a Principe impetratam, proposita in Supremo Senatu Castellae sollicitudine, a curatoris regimine eximuntur (2); verumetiam, si matrimonio duo de viginti annis minor attingens contraxerit, quia per se, suas, & conjugis facultates geret (3).

Clericum, pro legitimis posse in foro seculari tutorem constitui conforme juri patrio conceditur (4): multoque magis in foro ecclesiastico pro vero Clerico; sed quod praesit ab Episcopo, ejusve Vicario sit tutor, vel curator dandus, si minor fuerit Clericus, non absolute verum videtur, quia nisi fori gaudeat privilegio, ecclesiasticae jurisdictioni haec aucto denegatur, utpote ei non subjectus (5).

- (1) L. 3. tit. 16. p. 6. Ibi: E este á tal debele haber en guarda, fasta que el huertano sea de edad de veinte y cinco años:.
- (2) Aut. acord. 26. tit. 5. lib. 3. Porque los efectos de las habilitaciones son los mismos que los de las venias, cuya concesion es de regalia nuestra, y quien únicamente puede dispensar las leyes que prohiben la administracion de bienes á los menores de veinte y cinco años: por quedar reservado á los del nuestro Consejo:.
- (3) Leg. 14. tit. 1. lib. 5. Ibi: Y si se casare ántes de Ferrar. Biblioth. Tom. IX.

tutores dari. Curatores autem vel rebus tantum, vel principaliter rebus, & non nisi secundario personae saltem regulariter loquendo, per text. in leg. In copulandis 8. Cod. de nuptiis, ibi: "Nec curatoris, qui solam rei familiaris sustinet administrationem." Marianus Socius consil. 97. num. 6. lib. 2. Rosignol. de tutor. & curator. contract. 17. praenot. 28. num. 1. & alii. Dicitur autem notanter saltem regulariter loquendo, quia curatores amentibus, & furiosis aequae principaliter dantur personis, sicuti tutores pupillis, & Impuberibus, & textu expr. in leg. Consilio 7. ff. De curatoribus furiosis. & aliis extra minores dandis, ibi: "Consilio, & opera curatoris tueri debet non solum patrimonium, sed & corpus, ac salus furiosus." Isi enim, quamvis fuerint aetate adulti, in dirigendis tamen se ipsis, rebusque suis sunt tamquam pupilli, ipsisque in judicio aequales, ac insuper inferiores, saltem illis, qui septennium excesserint, adeoque etiam quoad personam indigent tutore, sicuti pupilli: Montanus de tutor. & curator. cap. 29. num. 9. Decius in leg. Quo tutela §. Nemo num. 4. ff. de regul. Juris, Rosignol. l. c. num. 2. & alii.

Secundo differunt, quia tutores regulariter dantur Impuberibus, per jura adducta supra num. 8. & 9. & iis ad summum, qui impuberibus comparantur, per cit. leg. Consilio, & dicta num. anteced. Curatores vero dantur puberibus usque ad 25. annum secundum Jus commune Caesareum, per Jura adducta supra num. 10. vel usque ad 20. in masculis, & 18. in feminis, secundum aliqua statuta municipalia, seu ad minorem aetatem secundum veniam impetratam a Principe, per dicta supra num. 11. & 12. Decius in cit. leg. Quo tutela §. Nemo ff. de reg. Jur. & leg. Curator ff. de tutoribus, & curator. datis ab his &c. Rosignol. loc. cit. num. 8. & alii passim.

Tertio differunt, quia tutores certae rei, & causa dari non possunt, per text. in §. Certe autem rei 4. Instit. Qui testamento tutores dari possunt l. Certarum rerum 12. & leg. seq. ff. de testamentaria tutela: Curatores autem & certis rebus, & determinatis causis dari possunt, per text. in §. Item inviti 2. de tutoribus, ibi: Curator enim, & ad certam causam dari potest; Potius in tit. de curatoribus num. 4. Angelus in §. Certe autem rei 4. Inst. Qui testamento tutores dari possunt, Rosignol. loc. cit. num. 12. & alii alias enumerantes differentias, quae tamquam minus scitu necessariae, brevitas gratia apud ipsas, aliosque Legistas videnda relinquuntur.

Stante consuetudine omnium fere regionum, finita tutela, tutor tamquam curator perseverat usque ad 25. annum, Montanus de tutor. & curator. cap. 37. num. 86. Antonius Gailus l. 2. practice observat. 95. num. 1. Rosignol. loc. cit. part. 2. contract. 17. praenot. 1. num. 18. & praenot. 3. num. 1. & alii.

Non potest tamen, qui fuit tutor, compelli, ordinarie loquendo, ad perseverandum, si noluerit, in

diez y ocho años pueda administrar (en entrando en los diez y ocho) su hacienda y la de su muger, si fuese menor, sin tener necesidad de venia: (4) L. 45. tit. 6. p. 1. Ibi: E como quier que los Clerigos non hayan de fiar bienes de huertanos; pero bien pueden reseibir á ellos en guarda, é á sus bienes si quieren, seyendo sus parientes, é dando aseguranza que gelo alifien: é eso mesmo sería de los Clerigos que escogiesen para guardar los bienes de algun su pariente, fuese loco, ó desmemoriado: (5) Vide verb. Clericus.

curacione, & administratione bonorum ejusdem pube-
 nis, per textum in l. A Tutoribus 33. §. 1. ff. de Admi-
 nistrat. tutor. Requirit enim non postulat, ut qui diu in
 onere tutela permanserit, ulteriori onere praevertetur.
 19 Item nec pupillus tenetur stare ejusdem tutoris cura,
 nisi forte testator aliter disposuerit, quod nempe
 perseveret sub cura tutoris, donec pervenerit ad 25. an-
 num, per text. in leg. Si tutor 9. ff. de tutel. & Ratio-
 nib. distrabend. leg. tutor. 28. §. leg. Maximeque 29.
 ff. de administrat. tutor. & curator.
 20 Tutor datus perveniente altero ex fratribus ad
 majoritatem, cessat quoad omnes fratres, & factus
 major fit tutor aliorum fratrum impuberum; existente
 enim tutore legitimo, cessat tutor datus, cum hic
 detur solum non extantibus testamentariis, nec legiti-
 mis tutoribus, per Jura adducta supra num. 6. Rota
 part. 2. recent. decr. 306. n. 2. & part. 3. decr. 60.
 n. 4. Rosignol. l. c. praeot. 3. n. 3. cum pluribus ibi ad
 id adductis.
 21 Non sic autem tutor testamentarius, quia hic, al-
 tero ex fratribus perveniente ad majoritatem, non ces-
 sat esse tutor quoad alios fratres impuberes. Existen-
 te enim tutore testamentario, non est locus legitimo
 tutori, cum tutor testamentarius cuicumque alteri praer-
 feratur, & tutor legitimus subintret solum in defectum
 tutoris testamentarii, per Jura adducta supra num. 5.
 Rota part. 5. tom. 2. decr. 435. n. 4. part. 13. decr. 34.
 n. 4. Montanus de tutorib. & curatoribus c. 27. n. 97.
 Rosignol. l. c. n. 4. & alii.
 22 Judex pro dando tutore debet habere Jurisdictionem
 in pupillum, cui dandus est, & in eum, qui dari
 debet, textu expresso in leg. Neque a Praeside 5.
 Cod. Qui dare tutores, vel curatores possunt.
 23 Tutor proprie, & in rigore constituendus est per
 Judicem habitationis pupilli, quamvis ejus bona alibi
 extent. Tutor enim datur principaliter pro persona pupilli,
 per Jura adducta supra n. 1. 2. & 14. quae persona
 utpote principalior trahit ad se etiam bona, quam-
 vis alibi existentia, cum tutela legitime collata exten-
 datur ad omnia bona ubicumque existentia, per text.
 in §. Datus 17. Institut. de excusationibus Tutorum, leg.
 propter litem 21. §. 2. ff. De excusationibus leg. Magis
 puto 5. §. 12. ff. de rebus eorum, qui sub tutela, vel cura
 sunt; Rota part. 5. recent. tom. 1. decr. 177. n. 27.
 & 29. & part. 9. tom. 1. decr. 12. numer. 26. 27. &
 28. Angelus Aretin. Institut. de legitim. agnat. tut. n. 3.
 vers. Quare si tale: Marianus Socinus consil. 97. n. 6.
 & consil. 248. n. 2. lib. 1. Alexander consil. 44. n. 17.
 lib. 5. Rosignol. l. c. part. 1. contract. 17. praeot. 17.
 24 num. 11. & alii. Si autem administratio dictorum bono-
 rum impugnetur a Judice loci, in quo sita sunt bona,
 tunc quidem, ne bona pupilli in deterius abeant,
 constitui potest a dicto Judice loci bonorum curator.
 Et ratio est, quia quotiescumque tutor legitime datus,
 est impeditus, seu absens, potest alius substitui, ut
 docet Rota part. 2. diversar. dec. 108. num. 3. &
 part. 15. decr. 107. Montanus de tutorib. cap. 24.
 per tot. Paulus Christianus decr. 150. per tot. volum. 3.
 & alii: Atqui extante impugnatore, seu contradicte
 quoad tutorem datum a Judice habitationis pro admini-
 stratione bonorum alibi existentium, talis tutor in
 ordine ad dictam administrationem talium bonorum in-
 telligitur impeditus, & est absens, ergo saltem in ordi-
 ne ad eadem poterit constitui curator, & quidem per
 Judicem talis loci, ne etiam alius, si fuerit datus a
 Judice habitationis pupilli, per similem impugnationem,
 seu contradiccionem impediatur, & interim bona
 pupilli in tali loco existentia in deterius abeant. Et
 quamvis talis in leg. Pupillo 27. ff. de tutorib. & cu-
 ratorib. datus ab his, & leg. unica Cod. Ubi petantur
 tutores, & curatoribus, exprimitur communi nomi-
 ne tutoris, proprie tamen non est nisi curator, cum
 non datur persona, sed rebus, arg. citatis Juribus supra
 n. 14. ut recte notat Rosignolus l. c. n. 10. & alii.
 Vide Rotam part. 9. recent. tom. 1. decr. 12. n. 44. &
 45. ubi declarat textum in c. l. unica Cod. Ubi petantur
 tutores.

Si pupillus sit Clericus, tutor est per Judicem ec-
 clesiasticum constituendus: Joannes Faber Instit. De
 Autiliano tutore n. 4. in fine, Sperellus decr. 1. n. 4. Fran-
 ciscus Ripa in c. 2. n. 10. de Judicis, Marianus Socinus
 in leg. Si quis Clericus n. 23. in fine ff. de foro compe-
 tent. Montanus de tutoribus c. 4. n. 15. & 28. Diana
 part. 1. tract. 2. resolut. 95. Bellentus disquis. Cler.
 part. 1. Tit. de favore Cleric. personali §. 6. n. 15. An-
 guianus de legibus part. 1. lib. 2. controvers. 23. n. 69.
 Rosignol. loc. cit. num. 12. & alii passim. Et ratio est
 clara, quia tutor datur principaliter personae, & non
 nisi secundario rebus, per Jura citata supra n. 14. At-
 qui persona Clerici non est subdita judici laico; c. Bene
 quidem 1. dist. 96. cap. Ecclesia S. Mariae 10. de
 constitutionibus, cap. Cum Laici 12. de rebus ecclesiae alie-
 nandis, vel non, cum similibus; ergo non potest per
 Judicem laicum constitui tutor pupillo Clerico.
 Neque per Judicem laicum potest dari Clerico tu-
 tor Clericus, seu ecclesiasticus: Adhuc enim laicus di-
 ceretur exercere Jurisdictionem, quam nec habet, nec
 habere potest in pupillum Clericum; Decius consil. 150.
 num. 9. Montanus de tutor. & curat. c. 4. n. 27. Rosig-
 nol. l. c. n. 26. & alii.
 Potest tamen a Judice ecclesiastico dari pupillo Cle-
 rico tutor laicus: Sic in similibus Glossa in cap. Bene
 quidem 1. dist. 96. verb. Praeter: Archidiaconus in
 cap. Clericum cujuslibet 11. quest. 1. Federicus de Se-
 nensis consil. 126. & alii tenentes, quod Episcopus cau-
 sas civiles Clericorum possit delegare laicis, ut ex Gloss.
 in cap. Decernimus 2. de Judicis verb. Non praesu-
 mant, arg. c. cap. Decernimus: & probabiliter posse id
 fieri diximus sub verb. Delegate num. 38. & in termi-
 nis docent Montanus de tutor. & curator. cap. 4. nu-
 mer. 31. Rosignol. l. c. num. 28. & alii: Et ratio est,
 quia tutor laicus sic deputatur a Judice ecclesiastico
 exercet munus tutela non ex propria, sed ex Judicis
 ecclesiastici constitutionis auctoritate, sicque fundamen-
 taliter alteri ex officio ecclesiastico, adeoque sine re-
 pugnantia dari potest a Judice ecclesiastico pupillo Cle-
 rico tutor laicus, sicut laicus potest esse procurator
 Clerici, & Syndicus Ecclesiae, per textum in cap. 1. de
 Procurator, & cap. 1. de Synd.
 Extantibus ex eodem patre pluribus pupillis, quo-
 rum alii sunt laici, & alii ecclesiastici, quamvis una
 Doctorem sententia velit in tali casu dandum esse
 tutorem pro omnibus a Judice ecclesiastico, & al-
 tera teneat dandum esse pro omnibus a Judice Laico;
 Placet tamen sententia media docens, unum tutorem
 pro Clericis dandum esse a Judice ecclesiastico, &
 alterum pro laicis dandum esse a Judice laico: Ni-
 si forte uterque Judex concurrat ad unum, & eum-
 dem constituendum, qui utraque auctoritate respecti-
 ve regat. Et ratio est, quia sicut Judex laicus nullam
 habet Jurisdictionem in personam ecclesiasticam; cap.
 Bene quidem 1. dist. 96. cap. Ecclesia S. Mariae 10. de
 constitutionibus, cap. Cum laicis 12. de rebus ecclesiae
 alienandis, vel non, cum similibus: Ita nec Judex ec-
 clesiasticus in personam, & causam mere laicalem;
 cap. Licet 10. & cap. Ex tenore 11. de foro competente,
 cum similibus.
 Curator, si aequae principaliter dandus sit personae
 pupilli, amentis, sicuti tutores pupillis principa-
 liter quoad personam, tunc dandus est a Judice, sub
 cujus Jurisdictione est persona, & si fuerit Clericus,
 a Judice ecclesiastico, per dicta supra num. 25. Vel
 si persona fuerit laicalis sub uno territorio, & bona
 ejus sub alio, tutor dandus erit a Judice territorii, seu
 habitationis, sub cujus potestate est persona, per dicta
 supra num. 23. cum limitatione adducta ibid. n. 24.
 Si persona ratione status sit sub uno Judice, sci-
 licet Clericus sub potestate ecclesiastica, & bona ejus
 sicut sub potestate laicali, & curator dandus sit tan-
 tum bonis, tunc dari debet a Judice laico, sub cu-
 jus Jurisdictione sunt eadem bona. Et ratio patet a
 contrario sensu ex dictis supra num. 25. quod nempe
 pupillo Clerico dandus sit tutor a Judice eccle-
 siastico, quia principaliter datur personae, & non nisi

secundario rebus, adeoque a contrario sensu, cum in
 nostro casu curator dandus sit rebus tantum, & nul-
 lo modo personae, utique dandus erit a laico Judice,
 sub cujus Jurisdictione sunt bona: Decius consil. 150.
 n. 3. & 7. Ripa in c. 2. n. 10. de Judicis, Marianus Socinus
 in c. Si quis Clericus n. 23. de foro competent. Alex-
 ander consil. 44. n. 17. lib. 5. Rosignol. l. c. praeot. 28.
 n. 5. & alii.
 Si Curator dandus sit non solum rebus, sed re-
 bus simul, & personae, licet principaliter rebus, &
 non nisi secundario personae, tunc probabiliter dandus
 est a Judice, sub cujus potestate est persona: Et ratio
 est, quia licet persona sub illo munere non veniat
 nisi secundario, ipsa tamen non potest cadere
 sub potestate laicali, si fuerit ecclesiastica; per Ju-
 ra adducta supra sub num. 25. Nec sub alio Judi-
 ce laico, in cujus territorio non degit, quamvis fue-
 rit persona laicalis, cum Judex non habeat Jurisdic-
 tionem in personam degentem extra suum territorium,
 seu provinciam; cap. Romana 5. de sentent. excommu-
 nicationis, cap. Ut animarum 2. de constitutionibus in 6.
 leg. Neque a Praeside 5. Cod. Qui dare tutores, vel cu-
 ratores possunt, leg. unica Cod. Ubi petantur tutores,
 & curatoribus, cum similibus; adeoque in tali casu dan-
 dus erit curator ab illo Judice, sub cujus Jurisdic-
 tione est persona, cui dandus est: Sic expresse Ro-
 signolus l. c. n. 7. & alii.
 (Si satis esset temporis, nisi mentis exiguitas me
 falleret, mi videtur, privative prout in communi judi-
 cii seculari tutoris dationem competere ire demon-
 stratum, vid. lit. T. pag. 25. num. 38. Reg. sched. verb.
 Successio ab intestato, vers. Sequentibus: cum addit.
 hispan. lit. B. pag. 265. nil aliud requirebatur in hu-
 jus asserti comprobationem, quam in dictis locis con-
 tenta perlegere: juxta Auctoris doctrinam specificae
 (mihi celatur) a jure canonico circa hanc materiam
 quidpiam non est determinatum: per regium hispani-
 cum nil (vid. infra addit. nov.) praetermittitur, ideo, his
 dumtaxat perpensis, fere idem asseritur, ex Auctore,
 & add. nov. infra animadvertens, patrem posse filiis suis
 tutorem dare, matri non denegari, filio haerede institu-
 to, etsi Judex hunc confirmare, si fuerit idoneus, te-
 neatur: possunt id efficere, laicus si fuerit filius, seu
 ecclesiasticus: tutoris nominatio tantum consideratur:
 hic solus praecipit judicialibus ligatur & ad Judicem se-
 cularem ratio suae administrationis eodem modo ac si
 Clerico ab ipsomet Judice ex sollicitudine illius tutela
 conferatur, reddenda; (leg. 52. tit. 32. p. 3. vid. lit. F.
 in add. nov. pag. 87. & 88. & lit. C. pag. 170. col. 2.)
 mente retineatur tutores qui satisfactae cogantur: me-
 moriae demandata, quod tutor testamentarius, legitimus-
 ve, si laici fuerint, eo quod talis tutela pro Clerico eis,
 ex testamento illi, ipso jure isti concedatur, a Jurisdic-
 tione seculari neuter eximitur: ubi videbatur ecclesias-
 tica posse Jurisdictione ingredi, dum Clericus per se so-
 lus ex testamento seu ab intestato haeres sit, & fue-
 rit tutor nominandus, sed non est obliviscendum qua-
 litatis bonorum: quamvis bona patrimonialia Clerico-
 rum, extra ad bona constituta, magnum consequantur
 (vid. verb. Boni, Clericus & C.) exemptionem, se-
 cularia non ecclesiastica permanent, ideo si laicus vult
 de possessione disceptare, ante secularem esse cognos-
 cendum: persona pupilli, & ejus bona a tutore reguntur
 semper, Pater orphanorum Judex secularis appel-
 latur: aequabiliter in hoc munere procedi videtur ac-
 dum Advocatus, Procurator Clericorum causis ad pa-
 trocinandum nominatur: inter tutorem & administra-
 torem ad bona constituta parum discriminis advertitur,
 & ex eo quod iste a Clerico designetur, semper
 in eum Jurisdictione secularis procedit: nullum adest im-
 pedimentum, ut seculares in Clericorum bonis, licet in
 sacris constituti, (vid. verb. successio ab intestato,
 vers. Dominis Indiciis: in add. hispan.) se immisceant:
 non est in casu (vid. ibid.) ibi determinato Episcopis
 ulla facultas se immiscere; assertionis meae nullum
 est aliud obiectum, quam adnotare quae in dubium meas
 circumferunt cogitationes: Jurisdictione in omnibus sive

ecclesiastica, sive secularis fuerit, semper salva a legum
 observantia, utpote praecordis subditorum naturaliter
 inheret, non resiliendum: (vid. add. hispan. verb. Forum,
 vers. praesertim Regem Catholicum: atque in memo-
 riam: pag. 86. & 91.) quare conlatis omnibus, & quae in-
 de oriuntur, quibus suas rimetur meditationes, nihil-
 ominis, cum subito mihi in mentem venerit §. 9. Reg.
 Sched. 4. Nov. ann. 1773. (vid. lit. F. pag. 92. col. 1. Ad
 rem lit. J. pag. 318. col. 1. in princ.) ejus decisio produ-
 citur: cause variae recensentur in quibus Supremum
 Belli Consilium cognitionem potest assumere: verum ab
 hac cognitione majoratum bona excluduntur, etiamque
 militum patrimonialia, quorum haereses militum non sint
 adscripti, nec foro militari gaudeant, propterea quod
 ad ordinarios Judices debent remitti: haec consideratio
 volutus suos dirigit, ut cognoscatur, haereses similes, si
 etiam militari stipendio perfruuntur, tamquam in servitio
 detenti, praecipue in patrimonialibus propriis Judi-
 ces habere: ita de Clericis assertum iri videbatur: sed Ju-
 risdictio militaris ex eodem fonte dimanat: ecclesiastica
 & secularis, etsi haec illam tueatur, (vid. lit. A. pag. 140.
 lit. C. pag. 228. & lit. E. pag. 153. in add. hispan. nov.)
 ex diverso capite nascuntur, nihilque consonum repe-
 ritur, nisi utrumque detur concordia verax.)
 Parentes possunt testamento filiis suis impuberibus,
 sive masculini, sive foemini sexus, tutores constituere,
 si modo in potestate sua sint, textu expresso in l.
 Lege duodecim 1. ff. De testamentaria tutela, ibi: «Le-
 ge duodecim tabularum permissum est parentibus libe-
 ris suis, sive masculini, sive foemini sexus, si modo in
 potestate sint, tutores testamento dare,» & concordat
 §. Permissum est 3. Institut. de tutelis, cum similibus.
 Pater etiam si fuerit minor 25. annis potest filiis suis
 dare testamento tutorem, si perpenso consilio id praes-
 tet; Et ratio est, quia tales filii ita sunt sub ejus pa-
 tria potestate, ac si ipse esset major 25. annis; unde si-
 cuti pater major 25. annis potest tutorem dare filiis sub
 sua patria potestate existentibus, per Jura mox adduc-
 ta, ita etiam pater minor 25. annis, dummodo perpenso
 consilio id praestet: Angelus Aretinus in §. Furiosus,
 n. 2. Infr. Qui testamento tutores dare possunt, Monta-
 nus de tutoribus, & curatoribus, cap. 8. num. 5. Romanus
 Singul. 70. incip. Adultus: Joann. Gutierrez de tutor.
 & curator. part. 1. cap. 3. num. 11. Rosignol. loc. citat.
 praeot. 5. num. 2. & alii.
 Si autem pater fuerit adhuc ipse sub patria potesta-
 te, quamvis fuerit major 25. annis, non potest filiis suis
 tutorem dare: Existente enim patre sub patria potesta-
 te, sunt sub eadem etiam ipsius filii, & sic nepotes ex
 filio respectu avi, per textum in leg. Nam Civium ff.
 Qui sunt sui, vel alieni Juris, leg. Si maritus Cod. de
 patria potestate, cum similibus: Pater autem potest
 solum tutorem dare filiis existentibus sub sua potesta-
 te, ex c. l. Lege duodecim 1. ff. de testamentaria tu-
 tela, ibi: «Si modo in potestate sint, cum similibus,
 adeoque pater adhuc existens sub patria potestate, cum
 sui filii non sint sub ejus potestate, sed sub potestate
 avi, non potest eis testamento tutorem constituere;
 Montanus de tutor. & curator. c. 3. n. 47. Carolus Phi-
 lippus Cornesus consil. 126. n. 6. & 10. vol. 1. Rosig-
 nol. l. c. praeot. 5. n. 6. & alii.
 Potest pater, superstitie matre, filiis suis impube-
 ribus testamento tutorem dare, ipsa matre exclusa:
 Habetur clare ex Authent. Matri, & Aviae Cod. Quando
 mulier tutela officio fungi possit, ibi: «Matri, & Aviae
 secundum ordinem tutelam etiam ante agnatos subire
 permittimus... solum testamentariis tutoribus eas pre-
 cedentibus legitimis, & datus postpositis: defuncti
 namque voluntatem praeponi volumus:» Rota part. 5.
 recent. tom. 2. decr. 435. num. 10.
 Mater qua mater est, non potest filiis testamento
 tutorem constituere: leg. Mater 4. Cod. de testamen-
 taria tutela, leg. Pater 4. ff. eod. leg. Mulier 2. ff.
 de confirmando tutore, Montanus de tutor. & cura-
 tor. cap. 8. numer. 38. & cap. 24. numer. 18. Man-
 nus Socinus consil. 59. numer. 29. lib. 3. Angelus
 Aretinus in tractat. de testament. verb. Tutores autem:

Santelicius decis. 205. num. 3. Decius in leg. Quo tutela n. 2. ff. de Regul. Jur. & alii: Et ratio est, quia Jura permittunt parentibus testamento constituere tutores filii, & nepotibus, si illos habeant in potestate, textu expresso in leg. Lege duodecim 1. ff. de testamentaria tutela, leg. Ut n. 1. §. 1. ff. de confirmando tutore, §. Permissum 3. Instiit. de tutelis: Mater autem qua talis est, non habet liberos in potestate, §. Ceteri 3. Instiit. de heredum qualitate, & differentia, §. & Fœminæ 10. Instiit. de adoptionib. adeoque mater qua mater est, non potest filiis testamento tutorem constituere.

37 Dicitur autem notanter Mater qua mater est, quia si mater in testamento filium heredem instituat, & simul tutorem ei constituat, erit recte constitutus tutor, & à Judice in inquisitione confirmandus, leg. Mater 4. Cod. de testamentaria tutela, ibi: Mater testamento filiis Tutores dare non potest, nisi eos heredes instituerit, leg. Pater 4. ff. de testamentaria tutela, ibi: "Pater hæredem instituto filio, vel exheredato tutorem dare potest; mater autem non nisi instituto, quasi in rem potius, quam in personam tutorem dare videatur, sed & inquiri in eum, qui matris testamentum datus est tutor, oportebit." (Vid. lit. D. pag. 110. vers. Si præcedens: & lit. H. pag. 211. vers. Materia exhibetur: in nov.)

38 Item quilibet extraneus, si impuberem heredem instituat, tutorem ei constituere potest, à Judice cum inquisitione confirmandum; leg. Si patronus 4. & l. Tutores 5. ff. de confirmando tutore.

39 Item patronus, si liberum heredem instituat, potest ei tutorem constituere, à Judice probabilis cum inquisitione confirmandum; leg. Si patronus 4. ff. de confirmando tutore: Quinimmo plurimi Doctores citati, & secuti à doctissimo Rosignolo l. c. contradi. 17. dirquisit. 2. §. 86. num. 5. docent, posse patronum tutorem constituere suo liberto, sive ipsum heredem instituerit, sive non instituerit.

40 Pater potest in testamento dare tutorem filiis suis quemcumque sibi benevisum: Unde licet fœmina sit incapax à Jure, per text. in leg. Fœminæ 18. ff. de Tutelis, leg. Tutelam 1. Cod. Quando mulier tutela officio, tamen ex voluntate testatoris potest tutelam exercere, per text. in leg. Liberto 31. §. 6. ff. de negotiis gestis, ibi: Quamquam mater filii negotia recondum patris voluntatem pietatis fiducia gerat, & ibi Doctores, quos allegat, & sequitur Rota part. 2. recent. tom. 2. decis. 435. num. 6. ubi num. 17. & 18. subjungit, quod licet fœmina non possit esse tutrix ob imminentiam litium, hoc tamen non procedit in tutrice data à testatore, cum ejus fides videatur approbata à testatore verisimiliter non ignorante litium occasionem.

41 Si pater in suo testamento constituit tutorem filiis, & filiabus, tutela extenditur etiam ad posthumos & posthumas, textu expresso in §. Si quis filiabus 5. Instiit. Qui testamento tutores dari possunt, leg. Si quis filiabus 5. ff. de testamentaria tutela, cum similibus.

42 Si pater in testamento constituit tutorem pro filiis, tutela extenditur etiam ad filias, textu expresso in leg. Si quis ita 16. ff. de testamentaria tutela, cum similibus.

43 Si pater in testamento constituit tutorem filio, & plures habuerit, tutela extenditur ad omnes ejusdem filios, textu expresso in cit. leg. Si quis ita 16. §. 1. cum similibus.

44 Si pater filiis suis testamento tutores dederit, censetur & nepotibus, consuluisse, modo isti in potestate patris non sint relapsuris: Secus si filii, retento proprio nomine filiorum, textu expr. in §. Si quis filiabus 5. Instiit. Qui testamento Tutores dare possunt, ibi: "Quod si nepotes sint, an appellatione filiorum, & ipsis tutores dati sint? dicendum est, ut & ipsis quoque dari videantur, si modo liberos dixerit; ceterum si filios, non continebuntur, aliter enim filii, maliter nepotes appellatur;" & sic expresse concordat etiam leg. Quid si 6. ff. de testamentaria tutela. (Ad rem lit. B. pag. 278. num. 12. lit. E. pag. 217.

n. 38. & lit. F. pag. 48. n. 45. ac pag. 67. num. 13.)

Pater filiis sub patria potestate non existentibus, esse emancipatis, non potest constituere tutorem simpliciter, cum ad id requiratur patria potestas, ex §. Permissum 3. Instiit. de Tutelis, leg. Lege duodecim 1. ff. de testamentaria tutela, leg. Ut ne 4. §. 5. ff. de confirmando tutore, sed solum potest ipsis tutorem constituere à Judice confirmandum, & quidem sine inquisitione, textu expresso in §. Sed etsi 5. ff. de tutelis, ibi: "Sed etsi emancipato filio tutor à patre datus fuerit testamento, confirmandus est ex sententia Præsidis omnimodo, id est, sine inquisitione."

Pater nequit filio suo naturali, & illegitimo dare tutorem testamento, nisi vel illum heredem instituat, vel aliquid relinquat, textu expr. in leg. Naturali filio 7. ff. de confirmando tutore, ibi: "Naturali filio, cui nihil relictum est, tutor frustra datur à patre, nec sine inquisitione confirmatur." Et ratio inter alias est, quia ad constituendum tutorem testamento filiis requiritur patria potestas, ex citatis Juribus supra numer. 43. Filius autem naturalis, & illegitimus non est in potestate patris, textu expresso in §. Si adversus 12. & §. Aliquando 13. Instiit. de nuptiis.

Regulariter in testamento dari nequit tutor quoad exercitium tutelæ, qui non attingit 25. annum suæ ætatis, textu expresso in §. Item major 13. Instiit. de excusat. tutorum, ibi: "Minores autem 25. annis olim quidem excusabantur, nostra autem constitutione prohibentur ad tutelam, vel curam aspirare, adeo ut nec excusatione opus sit" & §. Furiosus 2. Instiit. Qui testamento tutores, ibi: "Furiosus, vel minor 25. annis tutor testamento datus, tutor tunc erit, cum compos mentis, aut major 25. annis tutor fuerit factus."

Filiusfamilias, non obstante quod sit sub patria potestate, si habeat ceteras conditiones ad hoc requisitas, non interdicitur munere tutelæ, textu expresso in princip. Instiit. Qui testamento tutores dari possunt, ibi: "Dati autem tutor testamento, non solum paterfamilias, sed etiam filiusfamilias: Et concordat leg. ff. Filiusfamilias 9. de his, qui sui, vel alieni Juris sunt, ibi: "Filiusfamilias in publicis causis solum patrisfamilias habetur, veluti si Magistratum gerat, vel tutor detur."

Servus, durante servili sua conditione, nequit testamento tutor constitui, textu expr. in leg. In servili 7. Cod. Qui dari tutores, vel curatores possunt; Et concordat leg. Qui tutelam 28. §. 1. ff. de testamentaria tutela, & §. Sed & servus 1. Instiit. Qui testamento Tutores dari possunt. Si autem servus constituitur tutor à proprio Domino cum scientia servitutis, tunc intelligitur actu prævio liberari à servitute, & sic recte tutor constituitur; textu expresso in cap. §. Sed & servus 1. Instiit. Qui testamento tutores &c. Si vero sit servus alienus, solum cum liber erit habebitur verus tutor, textu expresso in cit. §. Sed & servus, & in cit. leg. Qui tutelam 28. §. 1. ff. de testamentaria tutela.

Episcopi, & Monachi nequeunt esse tutores testamentarii, textu expr. in Authen. de Sanctissimis Episcopis, seu Novella 123. cap. 5. ibi: "Deo autem amabiles Episcopos, & Monachos ex nulla lege tutores, aut curatores cujuscumque personæ fieri permissimus;" Rota part. 4. recent. tom. 1. decis. 116. num. 16. & part. 16. decis. 252. num. 19.

Immo neque Sacerdotes, alique Clerici in sacris constituti possunt esse tutores testamentarii: Bartolus in cit. Authen. cap. 5. num. 1. Abbas in cap. Non eo minus num. 15. de Imman. eccles. Bertrandus consil. 116. part. 2. leg. 2. Alciatus præsumpt. 18. Reg. 3. Gutierrez de Tutor. part. 1. cap. 1. num. 30. Carolus de Grassis de officio Cleric. cap. 16. à numer. 1. usque ad 16. Rosignol. l. c. prænot. 6. num. 14. cum plurimis aliis ibi allegatis, & colligitur etiam ex cit. Authen. cap. 5. ubi licet Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis videatur concedi facultas ad tutelam legitimam, id tamen fieri non potest, ut ipsiusmet verba indicant, & Interpretes passim intelligunt.

44 Sacerdotes igitur, alique Clerici seculares, licet non possint esse tutores testamentarii, possunt tamen esse tutores legitimi; cit. Authen. seu Novella 123. c. 5. ibi: "Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos Jure, & lege cognitionis tutelam, aut curam suscipere hæreditatis permissimus: proprio, & solo gradu cognitionis ad tutelam, & curam vocatis, & hujusmodi suscipere administrationem permissimus." Et concordat cap. Pervenit ult. dist. 86. & tenent passim Doctores, & ratio, cur Clericis secularibus permittitur tutela legitima, non autem testamentaria, est stricta lex agnationis, cognationis, & sanguinis, quæ adeo indita est humanis cordibus, ut vix videatur posse avelli, & ideo ex benigna Jurum Indulgentia permittitur eis tutela legitima, & non testamentaria, in qua non viget sic strictum vinculum sanguinis.

45 Episcopi autem, & Monachi neque possunt esse tutores legitimi, ut patet ex c. Authen. seu Novella 123. cap. 5. per verba adducta supra num. 52. Et ratio est, quia episcopalis cura adeo gravis, & urgens, & stricta erga Deum, ut excludat omnimodam curam temporalem; & cum sit in ordine ad Deum, & ad bona spiritalia, prævalere debet cuicumque temporalis. Et Monachi ex vi proprii Institutum intelliguntur seculo mortui, & soli Deo vivere, unde nullatenus decet eos externis publicis criminis implicari cap. Monachi 35. caus. 16. quæst. 1.

46 Qui habet bona indivisa cum pupillis, potest eorundem esse tutor testamentarius, si testator noverit talem indivisionem; testator enim ipsum eligens cum plena cognitione talis indivisionis, videtur absolute fidere ejus personæ; ipsiusque fidem totaliter approbare, per text. in leg. Tres Tutores 55. §. final. ff. de administratione tutor. Unde testamentarii tutores satisfacere non coguntur; Instiit. De satisfatione Tutorum in principio, ibi: "Nam tutores testamento dati satisfacere non coguntur, quia fides eorum, & diligentia ab ipso testatore approbata est."

47 Item creditor, & debitor potest testamento tutor constitui, si testator plenam cognitionem habuerit de tali credito, & debito, arg. dictis, & allegatis Juribus num. anteced.

48 Civis alterius civitatis potest constitui tutor testamentarius pupillorum alibi degentium, textu expr. in leg. Quero 33. ff. de testamentaria tutela, ibi: "Quæro, an non ejusdem civitatis civis testamento quis tutores dare possit? Paulus respondit posse."

49 Mutus nequit esse tutor, textu expresso in l. Tutela 1. §. 2. ff. de tutelis, ibi: "Mutus tutor dari non potest, quoniam auctoritatem præbere non potest." leg. Agnato 10. de legitimis tutoribus, ibi: "Surdus, & mutus nec legitimis tutores esse possunt, cum nec testamento, nec alio modo utiliter dari possint."

50 Item nec surdus potest esse tutor, textu expresso in cit. l. ff. Tutela 1. §. 3. de tutelis, ibi: "Surdum non posse dari tutorem perique, & Pomponius lib. 69. ad Edictum probant, quia non tantum loqui, sed & audire tutor debet." & cit. leg. Agnato, per verba num. antecedenti adducta.

51 Item furiosus, durante furore, & amens durante amentia, nequit esse tutor, textu expr. in §. Furiosus 2. Instiit. Qui testamento tutores dari possunt, & l. Furiosus 11. ff. de testibus.

52 Item prodigus tutor esse non potest leg. His qui 12. §. 2. ff. de tutoribus, & curatoribus datus ab iis, & arg. leg. Nemo 5. Cod. de legitima tutela.

53 Fœminæ, quamvis de Jure nequeant ordinarie esse tutrices, possunt tamen ex voluntate testatoris tutelam

exercere, per dicta, & Jura adducta supra num. 40.

64 Si maritus in testamento uxorem tutricem filiorum constituerit etiam in casu secundarum nuptiarum, non est necesse, quod eadem uxor renuntiet secundis nuptiis: Quamvis enim mater transiens ad secundas nuptias, ipso Jure privetur tutela filiorum prioris matrimonii, per text. in Authen. Sacramentum Cod. Quando mulier tutela officio, leg. Si pariter 3. Cod. cod. leg. Lex que tutores §. Lex enim Cod. de administrat. tutor. & Authen. Ut sine prohibitione ver. Proprieta igitur Collat. 7. Tamen dicta Jura procedunt solummodo vel quoad tutelam legitimam, vel quando aliter non est dispositum à testatore, qui potest quæcumque legem Jure non repugnantem pupillis, & rebus suis statuere, cum provisio hominis cessare faciat provisionem Legis; leg. final. Cod. de pact. convent. leg. Et habes §. Cum quis ff. de Precario. Uti pater de tutore, qui ex dispositione legis satisfacere tenetur rem pupilli salvam fore finita tutela, per text. in princ. Instiit. de satisfatione tutor. & leg. Sciendum 1. l. In dubium 3. Cod. de tutore, qui satis non dedit, cum similibus; tamen ad hoc onus non tenentur, quando fuit liberatus, ut communiter tradunt Doctores, per text. in cit. Juribus, cum similibus.

65 Secus autem est dicendum, si maritus simpliciter eam constituerit tutricem testamentariam, quia talis simplex dispositio sine ullo adjecto intelligitur facta secundum dispositionem Juris: Jus autem disponit, quod mulier, ut valide suscipiat tutelam, teneatur renuntiare secundis nuptiis, & Senatus Consulto Vellejano, textu expresso in l. Si pater 3. Cod. Quando mulier tutela officio, & quod si transeat ad secundas nuptias ipso Jure privetur tutela filiorum prioris Matrimonii, ut ex cit. Juribus in princip. num. antecedenti.

66 Tutela legitima competit proximiori pupilli, textu expresso in §. Cum autem 7. Instiit. de capitulis diminutiones, leg. legitime tutelæ 1. de legitimis tutoribus, cum similibus. Et si plures fuerint in eodem gradu, omnes debent admitti ad ipsam tutelam, textu expresso in leg. Si plures 9. ff. de legitimis tutoribus.

67 Mater in tutela filiorum impuberum non præfertur avo paterno: Colligitur aperte ex §. Permissum est 4. Instiit. de tutelis, ex leg. Lege duodecim 1. leg. Si hæreditatis 10. §. 1. ff. de testamentaria tutela, ubi habetur quoad avus paternus, mortuo filio, & adhuc superstitie nuru, potest testamento dare nepotibus ex eodem filio, & nuru tutorem, etiam ad exclusionem ejusdem nurus, adeoque existente avo paterno simul cum nuru matre filiorum impuberum, avus ipse paternus erit præferendus; cum enim hic possit dare alium tutorem ad exclusionem ejusdem nurus à tali tutela, à fortiori poterit ipsemet dictam tutelam exercere, ipsa nuru exclusa.

68 Præfertur tamen mater in tutela filiorum avo materno: Sic tacite videtur sentire Glossa in Authen. Matris, & Avæ ver. Item quid sit Cod. Quando mulier tutela officio, ut dicit, quod Si fuerint mater, & avus, præponitur avus paternus: Unde cum suppositione talis præpositionis indefinita, quod si fuerint mater, & avus, limitet prælationem solum in favorem avi paterni, videtur ipsam prælationem denegare avo materno. Ego hoc suadet aperta ratio, quia in tantum conceditur prælatio avo paterno, & denegatur materno, quia majora substant onera isti, quam illi: Ille enim per prius in concursu cum matre tenetur nepotes alere, & nepotes dotare, iste vero, scilicet maternus, non nisi per posterius ad matrem. Et insuper in illo salvatur ratio agnationis respectu cujus major sollicitudo, & cura

Matrem esse legitimam filiorum suorum tutricem, quamvis interdictum mulieribus sit, consonat juri nostro; ideo necessarium haud judicatur, quod à testatore nominetur, quin potius nullo tutore, aut curatore à patre designato, mater erit legitima tutrix (1), adeo ut si ad secunda vota transierit, illam amittet. (2).

(1) L. 9. tit. 16. p. 6. Sin testamento muriendo algun uno que oviese hijos, é non les ovieren dado guardadores: si los mozos non ovieren madre, nin abuela, manda-

mos que los parientes mas acercanos que ovieren: (2) L. 4. ejusd. Ibi: Que de mientras que los mozos tuvieren guarda, que non casará: :

BIBLIOTHEKA CENTRALIS

ra praesumitur, in isto vero nequaquam, cum sit alterius agnacionis. Unde Jura videntur magis fidere ascendentibus per virilem sexum, quam ascendentibus per feminam: Sic expresse Rosignolus l. c. *praenot.* 10. num. 15. & alii.

70 Item mater praefertur aviae sive paternae, sive maternae. Et ratio est clara, quia ceteris partibus ille praefertendus est in munere tutelae, qui proximior est in gradu ascendente, & linea, *arg.* §. Cum autem 7. *Instit. de capitulis diminutione, leg.* Legitima tutela 1. ff. *De legitimis tutoribus*, cum similibus, ubi statuitur, quod tutela legitima competat proximiori pupilli; Atqui mater comparative ad aviam, sive paternam, sive maternam, proximior est in linea, & gradu ascendente, ergo est ipsa praefertenda. Nec valet dicere, quod sicut matri praefertur avus paternus, ita etiam debeat ipsi praeferi avia paterna. Non valet, inquam, quia in ordine ad tutelam diversa est omnino ratio de avia, ac de avo paterno in ordine ad matrem; propensius enim consilium, & salubrius iudicium consideratur in avo paterno comparative ad matrem, ac consideratur in avia paterna comparative ad eandem matrem in ordine ad administrationem pupillorum, ac eorumdem substantiae; tum quia feminae non admittuntur ad tutelam; *leg.* Femina 18. ff. *De tutelis, leg.* Tutelam 1. Cod. *Quando tutela mulier officio*, cum similibus. Et solum ex speciali privilegio est id concessum matri, & aviae; *Authent.* Ut liceat matri, & aviae, & *Authent.* Matri, & aviae. Cod. *Quando mulier tutela officio*. Privilegium autem in ordine ad eandem intelligendum est cum ordine successivo ad normam aliorum tutorum legitimorum, inter quos praefertur semper proximiores in gradu: §. Cum autem 7. *Instit. de capitulis diminutione, leg.* Legitima tutela 1. ff. *De legitimis tutoribus*, cum similibus; adeoque cum mater comparative ad aviam, sive paternam, sive maternam, proximior sit in linea, & gradu ascendente, debet omnino praeferi: Sic docent Montanus de tutoribus, & curatoribus 2. §. 15. num. 6. Menochius de Arbitrar. *Judic. lib. 2. c. 3. casu 150. num. 3.* Marcus Antonius Sabellius in *Summ. divers. tract. in verb. Tutela n. 8. vers.* Quod tutela legitima: Corneus consil. 174. n. 1. lib. 3. Rosignolus l. c. n. 9. & 10. & alii.

72 Avia paterna praesertim in Italia praefertenda est maternae: Sicut enim avus paternus, non obstante identitate gradus, & sexus praefertur materno in munere tutelae, ita etiam avia paterna praefertenda est maternae, ut servetur ordo. Quamvis enim in *Novella 118. Justiniani Imperatoris* sit sublatum antiquum Jus Agnatorum, & sit novum Jus conditum, quod nempe tam agnati, quam cognati, qui proximi sunt, & idonei ad tutelam, ut haeredes, ita & tutores esse debeant; tamen per universam fere Italiam ex Juribus municipalibus, & consuetudinariis agnati etiam quoad successionem praefertuntur cognatis, quibus stantibus videtur ibi adhuc vigere Jus antiquum quod scilicet praeratio detur agnatis: Sic testantur, & tenent Mysingerius *Instit. de legit. agnatorum successione*. Montanus de tutoribus, & curatoribus cap. 15. num. 46. Rosignolus loc. cit. num. 13. 16. & 28. ac alii plures.

73 Non existente avia paterna, nec materna, admittenda est ad tutelam proavia, *arg. Authent.* Ut liceat matri, & aviae, & *Authent.* Ut matri, & aviae. Cod. *Quando mulier tutela officio*. Proavia enim proprie venit nomine aviae, per text. in *leg.* Appellatione 51. ff. *de verb. signif. ibi*: "Appellatione parentis non tantum pater, sed etiam avus, & proavus, & deinceps omnes superiores continentur, sed & mater, & avia, & proavia." Sic Barbosa in *leg.* Si quis sub conditione n. 16. ff. *de testamentaria tutela*, Joannes Gutierrez de tutoribus, & curatoribus part. 1. c. 8. num. 17. Rosignolus loc. cit. n. 14. & alii passim.

74 In concursu avi materni cum avia materna praefertur avus: In omnibus enim aliis, ceteris partibus, masculi praefertuntur feminis, ut pater in concursu patris, & matris, in concursu avi paterni, & aviae maternae, in concursu fratrum, & sororum, quia in masculis con-

sideratur propensius consilium, & salubrius iudicium, quam in feminis, quoad administrationem pupillorum, eorumque substantiae: Bartolus in *leg.* Si quis sub conditione n. 9. ff. *de testamentaria tutela*, Montanus de tutoribus, & curatoribus cap. 15. n. 47. Decius consil. 188. n. 1. & 2. Rosignolus loc. cit. n. 16. & alii.

75 Mater etiam tantum naturalis praefertur in omnibus casibus, in quibus praefertur mater legitima: Sic Glossa communiter recepta in *Authent.* Matri, & aviae verb. Matri. Cod. *Quando mater tutela officio*, per clarum text. in *Novella 94. cap. 1. in fine, & leg.* Si pater 3. Cod. *Quando mulier tutela officio*.

76 In concursu patris, & matris naturalis praefertur mater; mater enim naturalis semper est certa, & Jura cognationis semper cum filiis retinet, & sicut filii naturales, & etiam spurii succedunt matri, per text. in *leg.* Modestinus, *leg.* Hac parte, *leg.* Spurius ff. *Unde cognati*, ita etiam mater ejusdem filii succedit, per text. in *cit. leg.* Hac parte, & l. Spurius ff. *Unde cognati*: Unde quoad matrem per legitimis habentur, *leg.* Si suscipia 29. §. 1. ff. *de Inofficiorum testamentis*. Unde, cum haec non verificentur respectu patris naturalis, stat quod ipsi sit praefertenda naturalis mater: Bartolus in *Authent.* Matri, & aviae n. 3. Cod. *Quando mulier tutela officio*, Montanus de tutoribus, & curatoribus c. 15. n. 25. & seq. Angelus de legitima patron. tutela n. 6. Rosignolus l. c. n. 20. & alii.

77 Excipie tamen in casu, quo filii naturales essent a parte legitimitati, quia tunc debet praeferi pater, cum filii legitimitati, nedum per subsequentes matrimonium, sed etiam per rescriptum Principis, habeantur tamquam veri legitimitati, adeoque sicuti Pater praefertur respectu filiorum legitimorum, ita etiam respectu legitimatorum; Communis. (cum mica salis accipie.)

78 In concursu matris, & aviae cum fratre majori filiorum, & nepote ordine successivo praefertuntur mater, & avia, textu expresso in *cit. Authent.* Matri, & aviae, Cod. *Quando mulier tutela officio, ibi*: "Matri, & aviae secundum ordinem tutelam etiam ante agnatos subire permittimus."

79 Item mater, & avia praefertuntur etiam patri, Decius in *cap. Ex parte, de appellatione, & consil.* 16. Gualdus de caut. ultim. voluntat. tit. de tutoribus. caut. 1. Rosignolus loc. cit. num. 23. & alii, per text. in *cap. Authent.* Matri, & aviae.

80 Comparando fratres utrinque conjunctos cum patris etiam ex parte patris, praefertuntur fratres, si fuerint majores; Communis. Consanguinei enim proximiores praefertuntur remotioribus, textu expresso in §. Cum autem 7. *Instit. de capitulis diminutione, leg.* Legitima tutela 1. ff. *de legitimis tutoribus*, cum similibus.

81 Frater utrinque conjunctus in tutela fratrum suorum impuberum praefertur fratri ex uno tantum latere conjuncto: in fratre enim utrinque conjuncto praesumitur major propensio, & affectio intensior erga fratres, & sic etiam major sollicitudo, ac cura, quam sit in alio fratre ex uno tantum latere conjuncto, adeoque est praefertendus; Baldus in *leg.* De emancipatis Cod. *de legit. haered.* Stephanus Gracianus *discept. forens. capit. 671. n. 19.* Rosignolus l. c. n. 25. & alii.

82 Concurrentibus duobus fratribus utrinque conjunctis, & habilibus, uterque aequo primo admittendus est ad tutelam, etiamsi unus respectu alterius sit minoris aetatis: Cum enim omnes sint in eodem gradu, & capaces administrationis tutela respectu impuberum, & aequale Jus habeant succedendi, sic etiam aequaliter debent ad tutelam admitti, per text. in *leg.* Si plures 9. ff. *de legitimis tutoribus, ibi*: "Et si eodem gradu plures sint, omnes tutelam nanciscuntur."

83 Concurrentibus agnatis, & cognatis, secundum modernam dispositionem Juris communis admittuntur ad tutelam proximiores in gradu, nulla habita ratione cognationis, & agnacionis, textu expresso in *Novella 118. cap. 5.* Secundum autem consuetudinem, & 84 Jura municipalia totius fere Italiae praefertuntur agnati cognatis: Mysingerius *Instit. de legitima agnatorum successione*, Montanus de tutoribus, & curatoribus cap. 15.

pit. 15. num. 48. Rosignolus loc. cit. num. 28. & alii; Vide supra num. 72.

85 Tutor, sicuti & curator cum primum, Judicis auctoritate interveniente, bonorum administrationem suscepit, Inventarium conficere debet, textu expresso in *leg.* Tutor 7. ff. *de administratione tutorum, & curatorum, & leg.* Tutores, vel Curatores 24. Cod. eod.

86 Talis inventarii confectio debet praecedere administrationem, exceptis tamen aliquibus casibus necessitatis, & signanter casu, quo res aliqua non admitteret dilationem, ex quo posset statim periclitari, cuiusmodi sunt fructus, & alia similia, quae sunt obnoxia corruptioni; *cap. leg.* Tutor 7. ff. *de administratione tutorum, & curatorum, in princip. ibi*: "Nihil itaque gerere ante Inventarium factum cum oportet, nisi id, quod dilationem nec modicam expectare possit," & concordat *leg.* Veteris Juris 13. §. 1. Cod. *Arbitrium tutelae*.

87 Non tenetur tamen tutor Inventarium conficere casu, quo testator id ei remisit, aut veterit; Montanus de tutoribus, & curatoribus cap. 32. reg. 5. num. 26. Julius clarus in §. Testamentum quest. 66. Baldus in l. Cum tale §. Titius ff. *de condit. & demonstrat.* Jason in *leg.* Nemo potest num. 65. & seq. ff. *de Legatis* 1. Sebastianus Mantica de Invent. cap. 1. num. 44. Practic. Papiens. in forma reddit. ration. tutor. glo. 2. num. 15. Rosignolus l. c. part. 2. contract. 17. punct. 5. praenot. 5. num. 22. & alii per text. in *leg.* Veteris Juris 13. §. 1. Cod. *Arbitrium tutelae, ibi*: "Nisi testatores, qui substantiam transmittunt, specialiter Inventarium conscribi veterint?" Tum enim praesumenda est regulata testatoris dispositio: Vel quia per hoc praesumitur consulere utilitati pupillorum, per text. in *leg.* Nec in ea in fin. ff. *De Adult.* Vel ne forte secreta patrimonii sui pandantur; *leg.* Quod plerumque 2. Cod. *de alimentis pupillo praestandis*.

88 Curatores his omnibus dari possunt, qui suis rebus superesse non possunt, textu expresso in §. Sed & mente captis 4. *Instit. de curatoribus, leg.* His qui 12. ff. *de tutoribus, & curatoribus datis ab his, leg.* Sed & alii 2. ff. *de curatoribus furioso, & alii*.

89 Generaliter loquendo curatores dantur minoribus, qui excesserint annum 24. nec pervenerint ad 25. *Instit. de Curatoribus in princip. Instit.* Quibus modis tutela finitur in princip. *leg.* Nisi in princip. ff. *de tutel. & rationib. distrab. leg.* Si Curatores 1. Cod. *Quando tutores, & curatores esse desinant*.

90 Curatores dari possunt furiosis, & mente captis, etiamsi excesserint 25. aut 24. annum; §. Furiosi 3. & §. Sed & mente captis 4. *Instit. de curatoribus l. Lege duodecim 1. ff. de curatoribus furioso, & alii, leg.* De creationibus 27. C. *de episcopali auctoritate*.

91 Si filiusfamilias incidit in amentiam, & furorem, licet fuerit emancipatus, pater erit ejus legitimus curator; *leg.* Cum furiosus 3. Cod. *De curatore furiosi, ibi*: "Qui enim talis affectus extraneus inveniatur, ut vincat paternum? Vel cui alii credendum est res liberorum gubernandas, parentibus derelictis?"

92 Si pater factus fuerit furiosus, & amens, constituendus est ejus tutor filius aetate major; *leg.* Lege duodecim 1. ff. *de curatoribus furioso, & alii, leg.* His qui 12. ff. *de tutoribus, & curatoribus datis, & concordat leg.* Furiosus 4. ff. *de curatoribus furioso, & alii*.

93 Item si mater facta fuerit furiosa, & amens, est ei dandus filius curator, textu expresso in c. l. Furiosus 4. ff. *de curatoribus furioso, & alii, ibi*: "Furiosae matris curatio ad filium pertinet; Pietas enim parentibus, etsi inaequalis est eorum potestas, aequa (seu aequalis) debetur." *leg.* Quod si furiosus non filius 4. ff. *de curatoribus furioso, & alii, leg.* Da bimusque §. Sed acquisitum ff. *de privileg. credit.* Et ad dandos tales curatores sufficit, quod prodigorum conjuncti habentes notitiam de eorum prodigialitate, eos petant; *leg.* De tutela 7. C. *de in illegit. restitut. minor.* Immo etiam nemine petente, potest Juxta ex officio, si notorie constet de prodigialitate, curatorem

dare tali prodigo, quia prodigus aequiparatur furioso; c. l. Lege duodecim 1. ff. *de curatoribus furioso, & alii, leg.* Fulcinius 7. §. 9. 10. 11. & 12. ff. *Quibus ex causis in possessionem eatur*, cum similibus.

97 Curator dari potest assiduo Lusori: Ipse enim aequiparatur prodigo, cum bona sua inordinate exponat fortunae alearum, aliorumque ludorum periculis. Unde Jura adducta de prodigo faciunt etiam pro assiduo Lusore: Decius in c. ult. in fine, *de Judiciis*, Pinellus ad *leg.* 4. & ultim. Cod. *de bonis mater.* Montanus de tutoribus, & curatoribus cap. 28. num. 49. cum seq. Rosignolus loc. cit. part. 1. contr. 17. praenot. 27. num. 67. & alii. (*Reg. Sob. 16. Sep. an. 1784.*)

98 Item curator dari potest fornicariae prodige, & luxuriose viventi; *leg.* Et mulieri 15. ff. *de curatoribus furioso, & alii, & faciunt Jura adducta de prodigis.*

99 Masculo tamen luxuriose viventi non interdicitur administratio: Speculator in tit. de *Alto* §. 1. Albericus, & Cumanus in *leg.* Is cui bonis ff. *de verbis, significat.* Felinus, & Decius in *cap. Personalis, de Judiciis*, Jason in *leg.* 4. §. Sed eo, quod meretrici ff. *de condit. ob turpem causam*; Rosignolus l. c. num. 71. & alii: Jura enim plus deferunt feminae luxuriant, quam masculo; *leg.* Lucius 6. ff. *de Jure Fisci*, ubi Fiscus aufert a femina fornicaria id, quod ab amasio recepto ob copiam factam sui corporis, nec tamen in aliquo damnat masculum cum ipsa congreddientem, & facit textus Evangelicus *Joan. 8. num. 4.* ubi fit a Scribis, & Pharisaeis fortis instantia pro condemnatione, & punitione feminae adulterae, & nulla penitus de viro adultero, *ibi*: "Magister, haec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidari." Si autem 100 tem masculus, nedum luxuriose, sed & prodige vivente, posset ei dari curator uti prodigo, per Jura adducta supra num. 95. & seq.

101 Maritus non potest dari curator uxori suae, textu expresso in *leg.* Virum 14. ff. *de Curatoribus furioso, & alii, ibi*: *Virum uxori mentis captae curatorem dari non oportet, leg.* Maritus 2. Cod. *Qui dare tutores vel curatores possunt, ibi*: "Maritus, etsi rebus uxoris suae debebat affectionem, tamen curator ei creati non potest."

102 Curatores dari possunt captivis, quantumvis majoribus, textu expresso in l. Muto 6. ff. *de tutelis §. 4. in fine, ibi*: "Immo curator substantia dari debet, ne in medio pereat."

103 Item propter eandem rationem possunt dari curatores absentibus, *arg. cit. leg.* Muto §. 4. Alexander consil. 4. num. 5. lib. 2. & consil. 221. num. 5. l. 6. Decius consil. 565. num. 4. Angelus consil. 193. mortuo de bitore, Rosignolus l. c. n. 73. & alii.

104 Item curatores dari possunt mutis & surdis, textu expresso in §. Sed & mente captis 4. *Instit. de curatoribus, leg.* Nec mandare 8. §. 3. ff. *de tutoribus datis, leg.* Cui eorum §. In Curatoribus ff. *de postulando, leg.* Vel Surdo ff. *de privileg. credit.*

105 Curatores, & tutores regulariter tenentur satisfacere seu idoneam fidejussionem praestare, res minorum, & pupillorum salvas fore, textu expresso in princip. *Instit. de satisfactione tutorum, & curatorum, leg.* De die 8. ff. *Qui satisfacere cogantur §. 4. & concordat tot. tit. ff. Rem pupilli, vel adolescentis salvam fore, cum similibus.*

106 Excipiuntur tamen tutores testamentarii, textu expresso in *cap. Instit. de satisfactione tutorum, & curatorum in princip. ibi*: "Nam tutores testamento dati satisfacere non coguntur, quia fides eorum, & diligentia ab ipso testatore approbata est."

107 Item variis aliis relictis apud Juristas videndis, excipiuntur etiam tutores, & curatores dati ex inquisitione, textu expresso in tit. *Instit. de satisfactione tutorum, & curatorum in princip. ibi*: "Item ex inquisitione tutores, vel curatores dati satisfactione non onerantur, quia idonei electi sunt."

108 Tutores & curatores tenentur administrare bona pupillorum, & minorum tali cura, & diligentia, qualem providus paterfamilias propriis bonis adhibere solet, textu

BIBLIOTECA CENTRAL